



SVEA HOVRÄTT  
Mark- och miljööverdomstolen  
060302

**DOM**  
2018-12-20  
Stockholm

Mål nr  
M 10904-17

## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-11-02 i mål nr M 7420-16,  
se bilaga A

## PARTER

### Klagande

1. K A

2. I B

### Motparter

1. Miljönämnden i Södertälje kommun  
151 89 Södertälje

2. Södertälje Jaktvårdsförening

Ombud för 2: Advokat L E

## SAKEN

Föreläggande om försiktighetsmått för verksamheten på skjutbana på fastigheten  
Tvetaberg 4:1 i Södertälje kommun

---

## MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

---

Dok.Id 1447895

**Postadress**  
Box 2290  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 16

**Telefon**  
08-561 670 00  
08-561 675 50

**E-post:** svea.avd6@dom.se  
www.svea.se

**Telefax**  
08-561 675 59

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00–16:30

## YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**K A** och **I B** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska förbjuda skjutbaneverksamheten och i andra hand att buller från verksamheten inte får överskrida 65 dBAI.

De har även yrkat att Södertälje Jaktvårdsförening ska åläggas att mäta bly- och PAH-halter i brunnar och mark som ligger inom 300 meter från skjutbaneverksamheten.

**Miljönämnden i Södertälje kommun** och **Södertälje Jaktvårdsförening** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

## UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har anfört samma omständigheter som hos underinstanserna och har därutöver tillagt i huvudsak följande.

### **K A** och **I B**

I Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om utförande och besiktning av skjutbana (RPSFS 2000:26, FAP 525-1) föreskrivs i 2 kap. 1 § att krav enligt plan- och bygglagen och miljöbalken ska vara uppfyllda för att Polismyndigheten ska kunna lämna tillstånd enligt ordningslagen. Prövning av miljöbalkens och plan- och bygglagens krav åligger dock inte Polismyndigheten, utan Södertälje kommun. Vidare innefattar ett tillstånd enligt ordningslagen enbart säkerhet för personer som vistas på skjutbanan. Någon bedömning av risk för vådaskott, felskjutningar eller rikoschetter utanför skjutbanan ingår inte i Polismyndighetens bedömning.

Det finns väl definierade säkerhetsavstånd för olika typer av skjutbanor. Enligt säkerhetsbestämmelserna för civilt skytte (SÄK B 2015) ska 150 meter bakom skjutvall för kulbanor och 250 meter från skjutplats vid hagelskytte vara avlyst som riskområde. Inom detta område finns idag fyra bostadsfastigheter och en allmän väg. Gällande krav på säkerhetsavstånd är därför inte uppfyllda.

Södertälje Jaktvårdsförening har erhållit förnyat tillstånd enligt ordningslagen den 27 oktober 2017, således under pågående prövning av detta mål. Det är olämpligt att Polismyndigheten har föregått Mark- och miljööverdomstolens avgörande. Meddelat tillstånd har överklagats av 27 boende inom skjutbanans riskområde. Polismyndigheten har som resultat av överklagandena omprövat och återkallat tillstånd för två av skjutbanorna.

Såväl oron över att bli skjuten som risken för att faktiskt bli skjuten faller under miljöbalkens tillämpningsområde. Vidare framgår av rättsfallet MÖD 2008:17 att risken för rikoschetter är en störning som är jämförbar med t.ex. kringflygande sprängsten vid bergtäkt. I nu aktuellt fall anser ingen myndighet sig vara ansvarig för att bedöma risk för vådaskott från skjutbanorna. Miljönämnden anser sig ha ett visst ansvar för psykisk oro men hänvisar den faktiska risken för vådaskott till Polismyndigheten. Polisen anser i sin tur att ansvaret för felskjutningar och vådaskott faller på skjutledaren eller den enskilde skytten.

De av Södertälje Jaktvårdsförening ingivna bullerberäkningarna upprättade av WSP Akustik har manipulerats för att uppvisa efterfrågade låga bullervärden. För det fall Mark- och miljööverdomstolen trots detta finner att det finns skäl att utgå från de bullerutredningar som har inlämnats yrkas att buller från verksamheten inte får överskrida 65 dBAI. En sådan begränsning skulle inte innebära någon åtgärd eller kostnad för Södertälje Jaktvårdsförening och är också rimligt eftersom lägsta möjliga bullernivå ska eftersträvas.

K A och I B har bifogat diverse handlingar till stöd för sin talan.

### **Miljönämnden i Södertälje kommun**

Säkerhetsrisker med koppling till person som vistas på och utanför skjutbanan (inbefattande risk att utsättas för vådaskott, rikoschett och felskjutning) ska bedömas av Polismyndigheten vid tillståndsansökan samt vid besiktning av skjutbanorna. Säkerhetsavstånd eller andra säkerhetsåtgärder som bör vidtas enligt SÄK B, ordningslagen

eller Rikspolisens författningssamling är frågor för Polismyndigheten att i rollen som besiktningsman och tillståndsgivande myndighet ta ställning till samt i förekommande fall besluta om åtgärder.

Villkor tre i miljönämndens beslut innehåller de riktvärden som skjutbaneverksamheten inte får överskrida, d.v.s. 65 respektive 70 dBAI. I nuläget har inga uppgifter eller omständigheter framkommit som föranleder en ny bedömning om vilka bullerriktvärden som ska tillämpas.

Rättsfallet MÖD 2008:17, i vilket Mark- och miljööverdomstolen prövade tillstånd för en skjutbaneanläggning inomhus, innefattade inte en bedömning av rikoschetter och psykiskt obehag. Det är därmed inte avgjort om sådana företeelser kan jämföras med kringflygande sprängsten vid bergtäkt.

### **Södertälje Jaktvårdsförening**

Södertälje Jaktvårdsförening har bedrivit skjutverksamhet på den aktuella platsen sedan mitten av 1960-talet och känner inte till något fall där skada på person eller egendom skulle ha uppkommit med anledning av den bedrivna verksamheten. Genom omfattande säkerhetsföreskrifter och säkerhet som omgärdar skyttet vid aktuella skjutbanor är risken för vådaskott och felskjutning i praktiken helt försumbar. Polismyndigheten har undersökt den kula som klaganden påstår ha upphittats på fastigheten X år 2016. Denna kula visade sig emellertid härstamma från en pistol, en vapentyp som inte används vid någon av skjutbanorna. Dessutom är det praktiskt omöjligt att en kula från avlossat skott vid någon av föreningens kulbanor skulle kunna nå till platsen. Detta på grund av dels kulfång och dels även naturliga förhållanden (högt berg) mellan kulbanorna och påstådd fyndplats.

Som framgår av protokoll från Polismyndighetens besiktningar är riskområdet för de olika banorna utan anmärkning. Säkerheten vid skjutbanorna har även prövats av Förvaltningsrätten i Stockholm som inte fann skäl att ifrågasätta Polismyndighetens bedömning och tillståndsbeslut i februari 2015.

Till grund för säkerhetsbedömningar av skjutbaneverksamhet finns bl.a. meddelade bestämmelser (Säkerhetsbestämmelser civilt skytte SÄK B) vilka tillämpas av Polismyndigheten vid säkerhetsbedömning och tillståndsgivning. Polismyndighetens bedömning innefattar samtliga aspekter vad avser säkerhet. Vidare framgår av RPSFS 2000:26, FAP 525-1 att säkerheten ska bedömas avseende såväl för personer som använder anläggningen som för utomstående.

Polismyndigheten har efter en nyligen genomförd ombesiktning av samtliga skjutbanor på platsen återkallat ett tidigare godkännande av en bana (skeetbanan) med hänsyn till att bl.a. en fastighet ligger inom ett riskområde om 250 meter enligt SÄK B. Enligt besiktningen ansågs vid skott från en skjutplatta (nr. 8), pga. hög skottvinkel, inte finnas samma skyddande kulfång (berg) som för förekommande skottlinjer från övriga skjutplattor. Vad gäller tidigare tillstånd för den så kallade jaktstigen är det Södertälje Jaktvårdsförening som själv har tagit initiativ till att tillståndet kan upphöra eftersom det, med de skjuttider som angivits i meddelade försiktighetsmått, inte längre är möjligt att använda denna jaktstig.

Polismyndighetens nu gjorda ställningstagande om att ett riskområde omfattande hela 250 meter vad angår skytte med hagel från aktuell position bygger på nuvarande utformning av SÄK B. För närvarande pågår en diskussion inom Anläggningstekniska rådet vari ingår representanter från bl.a. Svenska Skytteförbundet, Svenska Polisskytteförbundet och Polismyndigheten om en kompletterande utformning och tillämpning av bestämmelserna i SÄK B för en bättre anpassning till skytte med stålhagel, vilka har en betydligt kortare skottvidd än blyhagel. Verkliga förhållanden, eftersom enbart skytte med stålhagel är tillåtet vid Södertälje Jaktvårdsförenings hagelbanor och med beaktande av hur verksamheten bedrivs, innebär att skottvidden vad angår stålhagel är begränsad på ett sådant sätt att dessa inte kan nå någon bostadsfastighet.

Som bl.a. framgår av den av WSP Akustik upprättade rapporten kan 65 dBAI inte uppnås utan anläggande av synnerligen höga bullervallar runt hela anläggningen. Uppförande av sådana bullervallar kräver såväl bygglov som ett särskilt beslut av Södertälje kommun i egenskap av tillsynsmyndighet. Dessutom ska de åtgärder och kostnader som anläggande av bullervallarna medför vägas mot vad som är rimligt och

praktiskt möjligt att genomföra. Den beräkningsmodell för bullerberäkning som WSP Akustik har tillämpat är vedertagen och allmänt förkommande för bl.a. aktuella bullerberäkningar av skottbuller.

### **MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**

Polismyndigheten är tillståndsmyndighet för skjutbanor som inte tillhör försvarsmakten, se 3 kap. 6 § ordningslagen (1993:1617). I detta fall har skjutbanorna återkommande besiktigats och tillståndsprövats av Polismyndigheten i enlighet med ordningslagen med därtill hörande förordningar och föreskrifter. Polismyndigheten beviljade den 27 oktober 2017 fortsatt tillstånd att använda skjutbanorna till och med den 31 oktober 2022.

Enligt 26 kap. 3 § miljöbalken utövar varje kommun genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över bland annat miljö- och hälso-skyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken. Med miljöfarlig verksamhet avses bland annat användning av mark som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus eller annat liknande. Med annat liknande avses olägenheter som är att jämföras med de uppräknade, t.ex. annat ljud än buller, gnistor eller psykisk inverkan (prop. 1997/98:45, del 2, s. 108).

Omständigheten att skjutbaneverksamheten kan ge upphov till psykisk oro hos närboende är i sig tillräckligt för att verksamheten ska kunna anses medföra olägenhet för omgivningen. Den skjutbaneverksamhet som bedrivs på fastigheten Tvetaberg 4:1 omfattas därmed av miljöbalkens definition av miljöfarlig verksamhet.

Miljöbalken och andra lagar med miljöanknytning gäller parallellt med andra regler som ska iakttas vid utövandet av en verksamhet (prop. 1997/98:90, s. 147 ff.). Den som bedriver en verksamhet som regleras även i annan lag ska alltså följa reglerna både i miljöbalken och i den andra lagen. Något undantag för miljöbalkens regler har varken gjorts i ordningslagen eller tillhörande föreskrifter. Detta innebär att miljö-

balken gäller fullt ut vid sidan av dessa bestämmelser. Jämför bl.a. rättsfallet MÖD 2006:70.

När det gäller säkerheten och risk för vådaskott anser Mark- och miljööverdomstolen, med hänsyn till vad som har framkommit i målet, att miljöbalkens krav tillgodoses i den prövning som Polismyndigheten har gjort. Annat har inte framkommit än att skjutbanorna är anlagda i enlighet med tillämpliga bestämmelser. Vidare har frågorna gällande säkerheten för personer som använder skjutbanorna och som vistas på eller i närheten av dessa blivit väl utredda. Därmed föreligger inte skäl att med stöd av miljöbalken förbjuda verksamheten med avseende på säkerheten.

Avseende frågan om buller från skjutbanorna finner Mark- och miljööverdomstolen, i likhet med underinstanserna, att 70 dBAI vid bostäder och 65 dBAI vid undervisningslokaler och friluftsområden är en godtagbar nivå. Yrkandet om skärpta bullervillkor ska därför avslås.

Av den utredning som finns i målet anser Mark- och miljööverdomstolen att det för närvarande inte finns skäl att förelägga Södertälje Jaktvårdsförening att mäta bly eller PAH-halter i brunnar och mark runt skjutbaneverksamheten. Yrkandet avslås därför.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Johan Svensson och Christina Ericson, referent, samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit Rebecka Magnusson.



NACKA TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2017-11-02  
meddelad i  
Nacka strand

Mål nr M 7420-16

## **KLAGANDE**

1. K A

2. I B

## **KLAGANDE OCH MOTPART**

Södertälje Jaktvårdsförening

Ombud: Advokat L E

## **MOTPART**

Miljönämnden i Södertälje kommun  
151 89 Södertälje

## **ÖVERKLAGAT BESLUT**

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2016-11-18 i ärende nr 5051-2170-2016,  
se bilaga 1

## **SAKEN**

Föreläggande om försiktighetsmått för verksamheten på skjutbana, Tvetaborg 4:1 i  
Södertälje kommun

---

## **DOMSLUT**

1. Mark- och miljödomstolens ändrar Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den  
18 november 2016 och Miljönämndens i Södertälje kommun beslut den 8 december  
2015 (§ 145, dnr 2014-2478) endast på följande sätt.

Dok.Id 517371

---

<b>Postadress</b>	<b>Besöksadress</b>	<b>Telefon</b>	<b>Telefax</b>	<b>Expeditionstid</b>
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 <b>E-post:</b> mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30



**Villkor 5** ska ha denna lydelse:

Föreningen ska ta fram en plan för vilka bullerdämpande åtgärder den kan vidta för att innehålla de lägre värden för buller avseende nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15). Planen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars 2018 och den ska innehålla följande.

- a) En redogörelse för vilka bullerdämpande åtgärder som kan vidtas för respektive bana avseende val av kaliber, utformning av skärmar och vallar samt övriga bullerdämpande åtgärder.
- b) En redogörelse för vilken bullerdämpande effekt (i dBAI) respektive åtgärd skulle innebära.
- c) Uppgifter om kostnad för att vidta respektive åtgärd.
- d) En bedömning av vilka åtgärder föreningen anser är skäligen att vidta samt en tidplan för när åtgärderna kan vara vidtagna. Bedömningen ska innehålla en utförlig motivering till angivna åtgärder och tidsplan.

**Villkor 10** ska ha denna lydelse:

En rapport ska årligen skickas till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars, med start år 2018. Rapporten ska avse föregående år och innehålla följande uppgifter:

- a) Total mängd avlossade skott.
- b) Antal avlossade skott för respektive bana.
- c) En sammanställning av mängder av respektive avfallsslag samt hur respektive avfallsslag omhändertagits.
- d) Om avvikelser från detta beslut gjorts och varför detta skett.

Ett ytterligare villkor med följande lydelse införs.

**Villkor 12 – Kontrollprogram**

Bolaget ska senast tre månader från det att denna dom har vunnit laga kraft ge in ett förslag till kontrollprogram till tillsynsmyndigheten. I kontrollprogrammet ska bl.a. anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder för uppföljning av meddelade försiktighetsmått om bl.a.

- verksamhetstid,
- bullernivåer, samt
- städning och omhändertagande av rester från ammunition och lerduvor .

Kontrollprogrammet ska utarbetas i samråd med tillsynsmyndigheten och hållas uppdaterat.

2. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om ersättning för rättegångskostnader.

---

**BAKGRUND**

Miljönämnden i Södertälje kommun (nämnden) beslutade den 8 december 2015 att förelägga Södertälje Jaktvårdsförening (föreningen) vissa försiktighetsmått avseende föreningens skjutbanor på fastigheten Tvetaborg 4:1. I tjänsteskrivelsen till beslutet framgick bl.a. följande. Med hänsyn till miljöbalkens allmänna hänsynsregler, Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2005:15, verksamhetens omfattning och jaktföreningens bullerberäkning bedömdes det finnas skäl att föreskriva ett riktvärde för buller. Utifrån när banorna anlagts bedömde man att verksamheten skulle omfattas av de krav som gäller för nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana (65-70 dBAI) enligt Naturvårdsverkets allmänna råd. I dagsläget innehålls riktvärdena endast för banan ”viltmål 50 m” för samtliga fastigheter. Majoriteten av de banor som ger upphov till högst beräknade ljudnivåer har legat på platsen sedan mitten av 1960- talet och 1980-talet. Den långa tid som verksamheten bedrivits på platsen bedömdes utgöra ett särskilt skäl för att bestämma att ett rimligt värde för buller är 70 dBAI. Beslutet överklagades av K A, I B och föreningen till Länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen ändrade beslutet endast genom att flytta fram tiden för rapportering (punkt 10 i nämndens beslut). I övrigt avslog man överklagandena. Samtliga klagande har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen har i beslut den 11 oktober 2017 avslagit ett av K A och I B framställt interimistiskt yrkande om verksamhetsförbud.

**YRKANDEN M.M.**

**K A** och **I B** har i första hand yrkat att verksamheten ska förbjudas till dess att tillstånd och bygglov för verksamheten har beviljats samt tills man, genom ackrediterad bullermätning, har visat att man inte överskrider den av mark- och miljödomstolen beslutade bullernivån. Verksamheten ska även förbjudas på skjutbanor med bostadsfastigheter inom riskområdet för vådaskott enligt säkerhetsbestämmelser Säk B och SKL:s måttbok 2008. De har vidare yrkat att riktvärdet för bullerpåverkan ska begränsas till max 65 dB inom hela området och

att skrivningen om acceptabla överträdelser ska utgå. De har även yrkat att föreningen ska åläggas att regelbundet mäta bly och PAH i brunnar som ligger inom 250 m från skjutbanan samt att sanera området från bly och PAH.

K A och I B har i andra hand yrkat att riktvärdet för bullerpåverkan ska begränsas till max 65 dB inom hela området och att skrivningen om acceptabla överträdelser ska utgå samt att föreningen därutöver ska åläggas att mäta bullernivån vid berörda fastigheter och att mätningen ska utföras av oberoende ackrediterat företag i närvaro av representanter från kommunen och de boende. De har också yrkat att tider för skjutning ska förläggas till vardagar kl. 13.00-17.00 max tre vardagar per vecka, att skjutfria perioder (1 nov–31 mars och 15 juni–10 aug.) ska bestå samt att skjutbanor med bostadsfastigheter inom riskområdet för vådaskott ska beläggas med permanent verksamhetsförbud.

**Föreningen** har yrkat att mark-och miljödomstolen ska ändra föreläggandet avseende riktvärden för buller (punkt 3) och verksamhetstid (punkt 4) enligt följande.

Buller:

Område	Helgfri mån-fre	Lör-, sön- och helgdag	Lör-, sön- och helgdag
	Dag och kväll kl. 07-22, dBAI	Dag kl. 09-19, dBAI	Kväll 19-22, dBAI
Bostäder permanentboende och fritidshus	75	75	75
Undervisningslokaler och friluftsområden	70	70	70

Verksamhetstid:

Verksamheten får årligen bedrivas under följande månader, dagar och tider:

1 april-15 juni  
10 augusti-30 oktober

Måndag–torsdag kl. 09.00-20.00 för viltmålsbana 80 m, viltmålsbana 50 m, Skeetbana, Inskjutningsbana och provbanor jägarexamen.

*Onsdag–torsdag kl. 09.00-20.00 för trapbana A och B  
Lördag kl. 10.00-15.00 för samtliga banor*

*Utöver angivna tider får skjutning ske på viltmålsbana 50 m med kaliber 22 LR alla dagar kl. 09.00-20.00, utom 16 juni–9 augusti.*

Föreningen har vidare yrkat att en jaktstig och en lerduvestig får, utöver angivna tider, anordnas två söndagar per år. Tävlingar ska därutöver få anordnas två söndagar per år. Anmälan ska göras till kommunen senast två veckor innan genomförande av skyttestig eller tävling. Inför tävlingar och för kontroll av vapen ska skjutning få ske en dag i veckan (måndag–lördag) mellan kl. 09.00-16.00. Angiven dag ska anges i skjutschema.

Föreningen har yrkat ersättning av K A och I B för sina rättegångskostnader.

**Nämnden** har, som den får uppfattas, motsatt sig ändring av beslutet.

Parterna har motsatt sig varandras ändringsyrkanden. K A och I B har vidare motsatt sig föreningens yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

## **UTVECKLING AV TALAN**

**K A** och **I B** har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Föreningen bedriver en olovlig skjutbana eftersom bygglov saknas och verksamheten kräver anmälan och tillstånd. De beslutade försiktighetsmått är otillräckliga. Föreningen har inte styrkt antalet skjutbanor, deras ålder eller att man har nödvändiga tillstånd. Föreningen har gett olika uppgifter om när banorna är anlagda och försökt vilseleda tillsynsmyndigheten. Det finns fler skjutbanor från situationsplanen från 2015 (nio stycken) än på situationsplanen ingiven 1988 (sju stycken). På plats finns ännu fler skjutbanor än de som anges i situationsplanen och

enligt bullerberäkningen. Polismyndigheten har 2012 utfört besiktning av 13 banor, varav vissa ligger på samma geografiska plats som andra banor. Det är utrett att en helt ny skjutbana anlades 1986.

#### *Bullernivåer*

Att verksamheten bedrivits utan tillstånd kan inte räknas som en förmildrande omständighet. Beslutet är otydligt eftersom ”friluftsområde” inte är definierat och det är därmed oklart vilka gränser som ska gälla. Hela området kan betraktas som friluftsområde. 70 dB ansågs som en rimlig gräns i rättsfallet MÖD 2006:62 för en äldre bana som endast användes i mindre omfattning, där omgivningarna beskrivs som uttalad glesbygd och det inte fanns något friluftsområde i närheten. Aktuell skjutbana är betydligt större, har fem gånger fler skott per år, gränsar till Tveta friluftsområde/ Sörmlandsleden, har bostadshus inom 250 m från skjutbanan och ligger relativt tätbefolkat. Detta talar för att 65 dB ska gälla inom hela området, vilket inte bör vara tillåtet att överskrida.

#### *Bullerberäkning från WSP Akustik*

Bullerberäkningarna från WSP Akustik, genomförda i april 2015 respektive i april 2016, ifrågasätts. Av den senaste bullerberäkningen framgår att föreningen når och underskrider bullergränser utan att ha vidtagit några åtgärder. Detta är anmärkningsvärt. WSP Akustik Malmö är inte ackrediterade. Beräkningarna är manipulerade för att uppnå vissa resultat som är till fördel för föreningen. Enligt Naturvårdsverkets beräkningsmodell kan så låga värden inte uppnås, maximalt kan nivåerna sänkas till 83 dB (som är hälsovådligt) under optimala förhållanden. De bullerberäkningar som föreningen hänvisar till har inte genomförts enligt Naturvårdsverkets beräkningsmodell trots att man tidigare påstått det. Ett sådant agerande utgör ett grovt övertramp och även osant intygande. Rekommenderade bullernivåer är inte relevanta utan en korrekt utförd bullerberäkning.

#### *Bullervallar*

I förslag till bullerdämpande åtgärder har föreningen föreslagit upp till 18 m höga bullervallar. Det är otillräckligt och skulle utgöra ett oacceptabelt ingrepp i

kulturmiljön. Enligt höjdkarta som föreningen bifogat är ny bullervall redan anlagd. Det finns inga uppgifter om sanering av bly före anläggandet av denna vall. Det bör finnas tonvis med blyhagel under vallen.

#### *Risk för vådaskott samt bly och PAH*

En avlossad skarp kula har hittats cirka 140 m bakom skjutvallen. Händelsen polisanmäldes men ärendet avskrevs. Bostadshus har regelbundet träffats av hagel från skjutbana. Även människor har träffats av hagel. Enligt MÖD 2008:17 är skott från skjutbana att likställa med splitter från bergtäkt. Enligt säkerhetsbestämmelserna ska 150 m bakom skjutvall och 250 m från skjutplats vid hagelskytte mot lerduvor vara avlyst som riskområde för vådaskott. Detta område innefattar fyra bostadsfastigheter, friluftsområde, stambanda för järnväg samt riksväg. Föreningen har olagligen använt blyhagel vid övningsskytte. Det föreligger förhöjda blyhalter i brunnen närmast skjutbanan.

#### *Bullervallar*

Föreslagna bullervallar är otillräckliga för att uppnå bullergränserna och är ett oacceptabelt stort ingrepp i kulturmiljön. Det krävs mycket stora mängder massor. Flera oredovisade skjutbanor ligger utanför föreslagna bullervallar. I föreningens förslag framstår det som att en bullervall redan är anlagd. Under denna finns tonvis med hagel.

#### *Verksamhetstider*

Verksamhetstider bör förläggas till tisdag–torsdag kl. 13-17 och aldrig på helger eller helgdagar för att begränsa verksamheten till tider då boende inte är hemma.

#### *Övrigt*

Föreningen har anvisats en ny lokal för sin verksamhet från 2018. Inga begränsningar av verksamheten kan därför anses orimliga. Föreningen kommer inte att få förlängt arrende och bör åläggas att sanera platsen.

*Rättegångskostnader*

Föreningen ska i egenskap av verksamhetsutövare stå för sina egna rättegångskostnader.

**Föreningen**

Föreningen har utöver vad som framgår av länsstyrelsens beslut med anförnt i huvudsak följande.

*Bullernivåer*

Underinstanserna har antagit att verksamheten sker vid 12 skjutbanor, vilket är felaktigt. Det är bara åtta stycken som anlagts av föreningen, varav sex stycken är anlagda före 1982. Lerduvebana B och provbana jägarexamen/lerduvor är anlagda 1986 respektive 1999. Några väsentliga förändringar av banorna eller verksamheten vid banorna har inte utförts eller tillkommit efter det att banorna anlagts. Man kan inte bortse från att banorna och verksamheten är sedan länge etablerade på platsen.

Antalet avlossade skott per år vid skjutbanorna är cirka 40 000, vilket är ett relativt lågt antal jämfört med många andra banor. Det överklagade beslutet är otydligt och oriktigt eftersom föreningen ålagts att tillämpa vissa riktvärden och samtidigt, inom viss tid, redovisa en plan på vad sätt angivna riktvärden kan innehållas.

Beslutade försiktighetsmått begränsar verksamheten avsevärt och strider mot skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken. En stor del av verksamheten kommer att omöjliggöras. Bedömningen när det gäller riktvärdet för skottbullen är felaktigt och påverkar störningsbilden. Verksamheten bör inte begränsas generellt för alla banor endast för att gällande riktvärden överskrids vid enstaka banor och fastigheter.

Med anledning av de aktuella skjutbanornas ålder m.m. ska de riktvärden som framgår av NFS 2005:15 tillämpas såvitt avser banor anlagda före 1982, dvs. 75 dBAI. Gällande de två hagelbanor som tillkommit senare ska ett förhöjt riktvärde med 5 dBAI tillämpas i enlighet med vad som anges i NFS 2005:15, alltså även för



dessa 75 dBAI. Buller från kaliber 22 överstiger inte i något fall angivna riktlinjer och det finns därför inte skäl för någon begränsning.

Föreningen har utfört ett stort antal bullerdämpande åtgärder som värderats till cirka 700 000 kr. De investeringar som gjorts i verksamheten, förutom de bullerdämpande åtgärderna samt maskindrift vid viltmålsbanorna och nya lerduvekastare, har enbart varit modifieringar i syfte att förbättra och förenkla verksamheten. Föreningens totala investeringar uppgår till cirka 2 Mkr. Till detta kommer åtskilliga tusen timmar som lagts ned ideellt.

#### *Bullerberäkningar och bullervallar*

Av WSP:s beräkningar i rapport 2016-04-12 framgår att angivna riktlinjer innehålls angående samtliga banor utom trap-banorna A och B gällande tre respektive en av 14 mätpunkter vid bebyggda fastigheter.

Det är allmänt vedertaget att bullerberäkning utförs utifrån den skjutning som förekommer i verksamheten. Den mest bullrande kalibern är 30-06. Den kalibern som de enskilda omnämnt använda inte vid övnings- eller tävlingsskjutning. Påståenden om fel vad avser bullerberäkning tillbakavisas. WSP:s bullerberäkningsmodell är tillförlitlig och den gängse accepterade modellen för beräkning av skottbuller.

Som föreningen redovisat skulle det vara förenat med oproportionerliga kostnader att ytterligare begränsa bullret från de aktuella skjutbanorna. En dämpning av de av underinstanserna angivna värdena är endast teoretiskt möjlig, eftersom effekterna av åtgärderna enligt WSP:s utlåtande riskerar att bli begränsad och det är svårt att få ett bra resultat med anläggande av vallar. Anläggande av vallar skulle kosta cirka 12 miljoner kronor om alternativ 6 (7-18 meters höjd) i WSP:s rapport skulle genomföras. Även anläggande av något lägre bullervallar skulle innebära sådana kostnader att föreningens verksamhet i praktiken omintetgörs. Kraven är inte genomförbara varken praktiskt eller ekonomiskt. Det kan dock finnas möjligheter att i samarbete med Swerock AB inom viss tid uppföra bullervallar för att

ytterligare dämpa bullret från de olika skjutbanorna. Föreningen har redovisat en plan till kommunen, som innebär att bullervallar byggs runt hela anläggningen. Swerock AB har förklarat sig villig att anlägga vallar utan kostnad för föreningen under förutsättning att kommunen godkänner arrangemanget med hänsyn till anmälnings- och tillståndsplikt samt bygglov. En sådan anmälan är inlämnad av Swerock AB till miljökontoret. Tillgång till massor och tidsåtgång förutsätts kunna redovisas närmare så snart kommunen godkänt att åtgärderna kan utföras och ytterligare underlag föreligger. I avvaktan på utförande och byggnation av bullervallar måste föreningen beredas möjlighet att fortsätta med sin verksamhet.

#### *Verksamhetstider*

Begränsningen av verksamhetstider är orimlig. Begränsningen innebär bl.a. att verksamheten inte kan tillgodogöra sig gjorda investeringar på flera miljoner. Möjligheten till träningsskytte inför jakt och tävlingar minskar kraftigt. Underinstanserna har inte korrekt avvägt den hänsyn som måste tas till en verksamhet som utövats sedan mycket lång tid på platsen. Man behöver ta hänsyn till att medlemmarna måste nyttja banorna vid tider när de inte förvärvsarbetar. Det måste också beaktas att föreningen accepterat att begränsa skjutverksamheten till endast vissa vardar och lördag samt att skjutning endast sker under de tider av året som framgår av yrkandet.

#### *Tränings- och tävlingsverksamhet*

Tränings- och tävlingsverksamhet utövas vid ett fåtal tillfällen per år, under begränsad tid och oftast vid en skjutbana. Detta innebär en möjlighet för föreningen att finansiera verksamheten.

#### *Säkerhet*

Föreningen har nödvändiga tillstånd från polismyndigheten. Vid sina besiktningar har polisen inte funnit att banorna eller verksamheten skulle innebära några säkerhetsrisker för tredje man. Polisen har inte haft skäl att ifrågasätta banorna eller verksamheten.

*Övrigt*

Den verksamhet som föreningen driver kräver inte tillstånd och är inte olovlig. Om beslutet ska följas enligt sin lydelse måste föreningen omgående upphöra med sin verksamhet, vilket inte kan ha varit avsikten. Beslutet är otydligt och oriktigt utformat. Det rimliga vore att föreningen får fortsätta med sin verksamhet men att föreningen ska redovisa en åtgärdsplan avseende ekonomiska och konstruktionsmässiga möjligheter att genomföra ytterligare bullerdämpande åtgärder. Föreningen accepterar att en föreskrift om redovisning av åtgärdsplan för att ytterligare genomföra bullerdämpande åtgärder (bl.a. genom anläggande av bullervallar) kan komplettera de angivna försiktighetsmåten.

Vissa fastigheter som kan vara utsatta för buller har fått bygglov och bebyggts långt efter det att skjutbanorna anlades. Föreningen har inte kommunicerats i dessa ärenden. Kommunen bör redovisa vilka bygglov som tillkommit efter att föreningens skjutbanor anlagts och vilka bostadsbyggnader som enligt kommunen finns inom sådant avstånd att angivna bullernivåer riskerar att inte kunna iakttas.

Södertälje kommun har inte anvisat någon annan plats för föreningens verksamhet. En nyetablering är heller inte sannolik med hänsyn till de mycket höga kostnader detta skulle medföra.

**Nämnden** har i huvudsak anfört följande. Någon anmälan om bullervall har enligt miljökontorets diarium inte lämnats in. Föreningens förslag till anläggande av bullervallar har bl.a. diskuterats på möten där miljökontoret, exploateringskontoret, föreningen och Swerock AB deltagit. Swerock AB har förklarat sig villigt att anlägga bullervallar utan kostnad för föreningen och uppgett att de massor som kan bli aktuella är avfallsmassor som uppfyller Naturvårdsverkets kriterier för känslig markanvändning. Med anledning av den stora mängd massor som krävs bedöms att arbeten kan vara tillståndspliktiga enligt 29 kap. 34 § miljöprovsningsförordningen.

**DOMSKÄL**

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det som ska prövas i målet är det föreläggande som nämnden beslutat om angående försiktighetsmått för föreningens verksamhet vid skjutbanan Tvetaborg 4:1. Frågor som rör bygglov faller utanför den prövning som ska göras i detta mål.

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

**Prövning i sak**

Av Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor, NFS 2005:15, framgår att för banor byggda före 1982, som därefter inte väsentligt förändrat verksamheten, bör ljudnivån vid bostäder inte överstiga 65-75 dBAI under helgfri måndag-fredag kl. 7-22 och under dagtid lördagar, söndagar och helgdagar (kl. 9-19) samt 60-70 dBAI under kvällar lördagar, söndagar och helgdagar (kl. 19-22). För nyanlagda eller väsentligt ombyggda banor gäller motsvarande 65-70 respektive 60-65 dBAI. Vid undervisningslokaler och friluftsområden bör ljudnivåerna inte överstiga 60-65 dBAI. Vid nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana bör det lägre värdet eftersträvas. Vid skjutbanor med lågt utnyttjande bör det högre värdet kunna få gälla.

K A och I B har yrkat att verksamheten helt eller delvis ska förbjudas. Mark- och miljödomstolen konstaterar att ett förbud kan tillgripas om det behövs för att miljöbalken ska följas, men ett förbud får inte beslutas om detta är mer ingripande än vad som behövs i det enskilda fallet. Vid alla prövningar enligt miljöbalken ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. tillämpas. Dessa bestämmelser innebär bl.a. krav på behövliga försiktighetsmått och lämplig lokalisering. En rimlighetsavvägning ska enligt 2 kap. 7 § också göras, där nyttan av skyddsåtgärder och försiktighetsmått ska jämföras med kostnaderna för dessa. Miljöbalkens lokaliseringsregel gäller även befintliga verksamheter, men det är ofta inte rimligt att kräva en omlokalisering.

Den aktuella verksamheten är, som länsstyrelsen konstaterat, en sådan verksamhet som typiskt sett innebär störningar för omgivningen i form av buller. Det är därför nödvändigt att bedöma hur man kan begränsa dessa störningar genom att exempelvis föreskriva villkor för buller, införa tidsbegränsningar och eventuellt andra skyddsåtgärder. Om störningarna kan begränsas i tillräcklig grad torde verksamheten kunna godtas.

Mark- och miljödomstolen finner det utrett att verksamheten har genomgått en väsentlig ändring genom de två banor som byggdes 1986 respektive 1999. Det är därför, enligt domstolens mening, de lägre av de bullervärden som angetts ovan som ska vara utgångspunkt för bedömningen av vilka villkor som ska sättas. Att föreskriva mer generösa bullervillkor än de som nämnden beslutat om, vilket föreningen yrkat, är därmed inte möjligt.

Av utredningen framgår att föreningen i nuläget har svårt att klara dessa bullervärden. Någon närmare utredning om vilka åtgärder som är möjliga att vidta, effekterna av dessa liksom kostnaderna som är förenade med dem finns inte i nuläget. Det är därför nödvändigt att föreningen tar fram ett sådant underlag. I villkor 5 i det överklagade beslutet har nämnden föreskrivit att föreningen ska ge in en plan för bullerdämpande åtgärder. Enligt mark- och miljödomstolens mening måste dock en sådan plan innebära ett krav på att föreningen redogör för vilka bullerdämpande åtgärder den kan vidta för att innehålla 65 respektive 60 dBAI för bostäder och 60 dBAI för undervisningslokaler och friluftsområden (dvs. de lägre värden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor [NFS 2005:15]). En sådan plan ska ges in till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars 2018. Villkor 5 ska ändras i enlighet med detta men ska i övrigt vara oförändrat.

Mot bakgrund av att det är fråga om en verksamhet som sedan länge legat på platsen bedömer dock mark- och miljödomstolen att den omgivningspåverkan som uppkommer av verksamheten vid tillämpning av det bullervillkor och de begränsningar i fråga om verksamhetstider som nämnden har beslutat om, inte är större än att den för närvarande kan godtas. När planen för bullerdämpande åtgärder

kommit in åligger det tillsynsmyndigheten att närmare överväga vilka ändringar i fråga om bullervillkor och övriga skyddsåtgärder som behöver beslutas. I det sammanhanget kan det bli aktuellt att även beakta det som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd såvitt avser banor för hagelskytte.

När det gäller verksamhetstider finner mark- och miljödomstolen inte skäl att göra någon annan bedömning än den länsstyrelsen gjort.

I fråga om risken för vådaskott m.m. finner domstolen att även denna risk ska beaktas inom ramen för prövningen av vilken påverkan verksamheten har på människors hälsa och miljön. Annat är emellertid inte utrett än att verksamheten avseende denna typ av säkerhetsrisker uppfyller tillämpliga krav och att polismyndigheten inte haft några invändningar mot verksamheten. Mark- och miljödomstolen anser mot den bakgrunden att det inte finns skäl att föreskriva några ytterligare försiktighetsmått eller att förbjuda verksamheten med hänvisning till säkerhetsfrågorna.

#### *Villkor 10*

Med hänsyn till den tid som gått sedan underinstansernas beslut meddelades behöver en justering göras av villkor 10 (årsrapport). En rapport ska således årligen skickas in till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars, med start år 2018.

#### *Ett nytt villkor om kontrollprogram (villkor 12)*

Mark- och miljödomstolen finner att det bör föreskrivas att föreningen senast tre månader efter att denna dom vunnit laga kraft ska ge in ett förslag till kontrollprogram till tillsynsmyndigheten. I programmet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder för uppföljning av meddelade försiktighetsmått om bl.a. verksamhetstid, bullernivåer samt städning och omhändertagande av rester från ammunition och lerduvor (villkor 8 och 9). Kontrollprogrammet ska utarbetas i samråd med tillsynsmyndigheten.

*Sammanfattningsvis* ska de ändringar göras som framgår av domslutet. I övrigt ska överklagandena avslås.

### **Frågan om rättegångskostnader**

Av 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark och miljödomstolar framgår att i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, ärendelagen, dock inte vad avser bestämmelsen om rättegångskostnader i 32 §. I mål som handläggs enligt ärendelagen föreligger därför rätt till ersättning endast om detta särskilt har föreskrivits. Eftersom någon sådan rätt inte föreskrivits i fråga om den nu aktuella måltypen finns det inte – oavsett målets utgång – förutsättningar för att bifalla ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader. Yrkandet ska avslås.

### **HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se [bilaga 2](#) (DV427)

Överklagande senast den 23 november 2017.

Åsa Marklund Andersson

Gisela Köthnig

---

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Åsa Marklund Andersson, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig. Målet har handlagts av beredningsjuristen Susanne Kleman.